

vendigvis ske paa den Maade, som jeg har tilladt mig at nævne her. — Den ærede Minister omtalte ogsaa som Grund til, at en Del af Lovens oprindelige Tilhængere vare faldne fra, Fællesundervisningens Indførelse. Jeg maa dertil svare, at jeg ikke har bragt dette Spørgsmaal frem, uden for saa vidt jeg har omtalt de kvindelige Adjunker, og det ganske simpelt af den Grund, at jeg ikke anser mig for tilstrækkelig kyndig i dette Spørgsmaal til at kunne udtale mig derom. Jeg tror imidlertid at kunne erindre, jeg har desværre forsømt at se efter, at Ministeren henviste til, at man havde haft noget saadant i Folkeskolen. Men jeg vil dog der nævne, at Folkeskolen jo afslutter sin Undervisning i 13—14 Aars Alderen, medens Almenskolen afslutter med 18 Aars Alderen, og det gør netop en meget stor Forskel, saa at man ikke kan slutte fra det ene til det andet.

Maa jeg sluttelig tillade mig nogle Bemærkninger til den ærede Konseilspræsident. Bemærkningerne vedrøre naturligvis det Afsnit i den ærede Konseilspræsidents Tale, hvor han kom ind paa Valgkredsordningen. Den ærede Konseilspræsident erkender det uheldige i, at der for Tiden er Kredse, der ere meget store. Han erkender ogsaa, at man maa tilstræbe, at Kredsene i alt væsentlig blive lige store. Den ærede Konseilspræsident nævner, at ogsaa jeg for mit Vedkommende har udtalt min Tilslutning til, at det neppe vilde være rigtigt at forøge Folketingsmændenes Antal. Men saa siger den ærede Konseilspræsident, at en Omordning maa vente, til de politiske Forhold tillade at udføre den paa en gunstig Maade, og at man enten maa holde sig til, hvad der staar i Grundlovens § 32, eller ogsaa maa man forandre denne Paragraf, og det mener den ærede Konseilspræsident, at det tillader den politiske Situation for Tiden ikke. Han sammenligner saa dette Tilfælde med, at der er en Paragraf i Grundloven, som foreskriver Nævningers Indførelse, og han siger derom, at det er umuligt at indføre en forandret Retsordning uden at indføre Nævninger. Ja, men jeg vil dertil sige, at Grundloven indeholder ogsaa en anden Paragraf, der siger, at en Folketingsmand har at følge sin Overbevisning. Denne Overbevisning er i det enkelte Tilfælde ledet af, hvad man anser for at være det rigtige overfor Landet. Nu vil man dertil kunne sige: ja, dette er ogsaa det væsentlige, der maa bestemme ens Overbevisning, men ens Overbevisning maa ogsaa være afhængig af en

bestemt Forskrift i Grundloven, selv om man mener, at dette kommer i Strid med den første Faktor, der kunde faa Indfyldelse paa ens Overbevisning. Hos den enkelte kommer der derfor meget tit en Strid frem i saa Henseende. Lad os antage, at denne blev afgjort derved, at man lod det første Hensyn vige for det sidste og altsaa trods alt vilde følge, hvad Grundloven der foreskrev. Men saa kommer jo dertil, at dette er umuligt, hvis ikke de tre Lovgivningsfaktorer blive enige. Det er ikke nok, at de tre Lovgivningsfaktorer ere enige om, at dette nu skal ske. Gennemførelsen forudsatte jo ogsaa, at de blive enige om, *hvorledes* dette skal ske. I det Tilfælde, at det nu ikke lykkes at faa en saadan Enighed bragt til Veje, saa mener den ærede Konseilspræsident, at saa er en Omordning af Valgretsordningen en Umulighed. Ja, vil jeg dertil svare, en fuldstændig Omordning af vor Retsordning vil som Følge deraf maaske ikke godt kunne lade sig gennemføre. Men deraf følger dog ikke, at man ikke kan forandre Retsordningen, at man ikke ved det, man kalder stykkevise Reforme, kan forandre Retsordningen uden derved i mindste Maade at komme i Strid med Grundlovens Bestemmelse om Nævningers Indførelse. Jeg vil da udtale Haabet om, at man, hvis det ikke lykkes paa Grund af det nævnte og andre Punkter at gennemføre en fuldstændig Retsreform, ikke vil lade hele Sagen hvile, men at man da for Folkets Skyld vil søge at gennemføre, hvad der er muligt, til Forbedring af Retstilstanden, uden at man derved kommer i Strid med den paagældende Paragraf i Grundloven.

Noget lignende gælder jo ogsaa om den første Sag, Valgkredsordningen. Thi i den tilsvarende Paragraf i Grundloven af 1849 staar der, at der skal være en Folketingsmand for hver 14,000 Indbyggere, og det fremgaar af Rigsforsamlingens Forhandlinger, at naar dette Tal blev sat saaledes, var det, fordi man ansaa en Repræsentation, et Folketing paa 100 Medlemmer for at være passende. Og afpasset efter det daværende Folketal vilde da 1 Repræsentant for hver 14,000 være det rette. I den forandrede Grundlov af 1866 forandrede man Tallet 14,000 til 16,000 ud fra ganske samme Betragtning, thi efter det daværende Folketal vilde dette netop give 100 Folketingsmænd. Altsaa begge disse to Gange har man lagt det ind i Paragraffen, at der skal være omtrent 100 Folketingsmænd, og at det be-